

GROEP 1/2

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

**Kasteel
het Nijenhuis
Heino/Wijhe**

INHOUD

Met de leerlijn komen leerlingen van groep 1 t/m 8 in het basisonderwijs structureel in aanraking met het lokale erfgoed en de bijbehorende verhalen, krijgen zij kennis van de eigen omgeving en leren zij het erfgoed waarnemen, herkennen, verklaren en waarderen.

Met erfgoed bedoelen we: Sporen van vroeger die je nog steeds kunt terugvinden in voorwerpen, verzamelingen en collecties, gebouwen, verhalen, bijzondere plekken en in het landschap. Het zijn de schatten van de gemeente Raalte. Soms zie je ze gelijk en soms zijn ze een beetje verborgen!

Ga je mee op zoek?

Achtergrondinformatie

Les 1

Les 2

Les 3

Bijlagen

3

5

6

8

9

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

ACHTERGROND INFORMATIE

Het erfgoed dat centraal staat in deze lessen is bijzonder omdat Kasteel het Nijenhuis een van de best bewaarde havezaten in Overijssel is.

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

In dit project ontdekken de leerlingen hoe het was om op een kasteel te wonen. Ze worden ontvangen door de barones en doen opdrachten die te maken hebben met verschillende beroepen die je in een kasteel kon tegenkomen.

De leerling kan:

- benoemen welke bijzondere objecten of landschapselementen hij/zij ziet in de eigen (school)omgeving.
- onderdelen van het verhaal dat hoort bij het erfgoed navertellen of naspelen.
- bij een persoonlijk voorwerp aan een ander vertellen wat dit betekent voor zichzelf.

Deze leerlijnlessen
zijn ontwikkeld door:

Museum de Fundatie in samenwerking
met Creative Concepts for kids en KBS de
Dolfijn.

De inhoud van deze lessen is overgenomen
uit de lesbrief 'Welkom op het kasteel' van
Museum de Fundatie. De oorspronkelijke
lesbrief is te downloaden op
www.museumdefundatie.nl.

ACHTERGROND INFORMATIE

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

Kasteel het Nijenhuis

Kasteel het Nijenhuis is een van de best bewaard gebleven havezaten in Overijssel. Gelegen tussen de dorpen Heino en Wijhe is het omgeven door een prachtig landschap. De geschiedenis van kasteel het Nijenhuis begint in de late middeleeuwen.

De eerste vermelding dateert van 1382. Het kasteel werd bewoond door diverse adellijke geslachten, onder wie de families Van Ittersum, Bentinck en Von Knobelsdorff. Nadat de familie Van Pallandt het landgoed in 1934 had verkocht, volgde een periode van verval. Totdat collectioneur Dirk Hannema het provinciebestuur van Overijssel ervan overtuigde dat Kasteel het Nijenhuis voor verder verval behoed moest worden. Op zijn initiatief werd het kasteel gerestaureerd en de bouwhuizen onder architectuur verbouwd tot museum, met de verzameling van Hannema als uitgangspunt. De grondlegger van Museum de Fundatie bewoonde Kasteel het Nijenhuis van 1958 tot aan zijn dood in 1984. In 2003/2004 is het kasteel onder leiding van architect Gunnar Daan grondig verbouwd en gerenoveerd. Het kasteel, voorheen alleen te bezichtigen op afspraak, werd geheel heringericht en is sinds september 2004 volledig toegankelijk voor het publiek.

Hannema's veelzijdige verzameling omvat onder meer schilderijen, tekeningen, beeldhouwwerken en toegepaste kunst uit vele perioden en culturen. Tot zijn overlijden in 1984 organiseerde hij tentoonstellingen en leidde hij op afspraak geïnteresseerden rond in zijn woonhuis en museum. Museum de Fundatie zet Hannema's werk voort en toont tegenwoordig een deel van zijn omvangrijke collectie in het kasteel. Daarnaast hebben er in het kasteel en de beeldentuin met regelmaat wisselende tentoonstellingen plaats.

Beeldentuin

Ruim 90 beelden uit de collecties van Museum de Fundatie, Museum Beelden aan Zee (Scheveningen) en de provincie Overijssel worden getoond op 4,5 hectare siertuin, grasvelden en bosgebied in combinatie met de in het kasteel getoonde collectie van Museum de Fundatie. Met een toegangsbewijs voor het kasteel kun je eveneens de tuin bezoeken.

Meer informatie op www.museumdefundatie.nl

Reserveren

Kasteel het Nijenhuis

Graag uiterlijk 2 weken vooraf te reserveren bij de educatieve afdeling van Museum de Fundatie. Mail: educatie@museumdefundatie.nl
tel.nr: 0572 388188

LES 1

introdutctieles

30 tot 90
minuten

Docent

- Uitnodi-
ging
- KunstKabi-
net
(optioneel)

Deze introductieles
wordt gegeven op school
door de docent.

De leerling wordt voor-
bereid op de beleving
van het erfgoed door een
opdracht en het activeren
van de voorkennis.

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

Lesonderdelen:

1. Uitnodiging barones Van Pallandt

Per post wordt een uitnodiging van barones Van Pallandt aan de klas toegestuurd. Bespreek en bekijk deze uitnodiging samen met de leerlingen ter voorbereiding op het bezoek aan Museum de Fundatie, Kasteel 't Nijenhuis, Heino.

2. KunstKabinet (optioneel)

Indien op school het Kunstkabinet aanwezig is, kan met de leerlingen de KunstKabinetles “2.8 Zet ze eens anders neer” klassikaal worden uitgevoerd. Na deze les hebben ze geleerd over de Gouden Eeuw en het grote verschil tussen arme en rijke mensen in die tijd. In diverse kunstwerken van Frans Hals hebben ze deze verschillen afgebeeld gezien.

LES 2

kernles

Omwillen van de planning van de schoolbezoeken gelieve uiterlijk 2 weken vooraf te reserveren bij de educatieve afdeling van Museum de Fundatie. Mail: educatie@museumdefundatie.nl tel.nr: 0572 388188

De museumles wordt begeleid door een museumdocent van Museum de Fundatie. Daarnaast zijn minimaal 4 volwassen begeleiders vanuit de school nodig, omdat de klas tijdens het bezoek wordt gesplitst.

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

Vooraf regelen voor een museumles in Kasteel het Nijenhuis in Heino/Wijhe:

- Plan een datum voor het bezoek aan Museum de Fundatie, Kasteel 't Nijenhuis, Heino en boek de museumles "Welkom op het kasteel"
- Regel budget voor de museumles
- Regel vervoer naar het museum
- Regel begeleiders voor tijdens het museumbezoek
- Bespreek de museumregels (bijlage 1, blz 9) voorafgaand aan het bezoek met de leerlingen en begeleiders

Museum de Fundatie, Kasteel 't Nijenhuis
't Nijenhuis 10
8131 RD Heino/Wijhe

LES 2

kernles

60 min

Kasteel het
Nijenhuis

Geen

In deze les staat
het beleven van
het erfgoed
centraal.

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

Verloop van het bezoek aan Kasteel het Nijenhuis in Heino/Wijhe:

1. Ontvangst

Aangekomen in het Museum de Fundatie, Kasteel 't Nijenhuis, Heino, maken de leerlingen persoonlijk kennis met de barones zelf! ("De Barones" is een museumdocent van Museum de Fundatie). Zij heet de leerlingen welkom, waarna de klas in twee groepen wordt gesplitst.

2. Rondleiding met de barones (Hoofd & Hart)

- De barones praat met de ene helft van de groep over verschillen tussen vroeger en nu en tussen arm en rijk: Hoe woonden rijke mensen vroeger en hoe woonden de arme mensen? Wat voor kleren hadden de rijken aan? Hadden kastelen ook een deurbel? Waaraan kon je nou zien dat iemand rijk was? enz.
- De barones laat ook enkele kunstwerken in het museum zien en praat hierover met de kinderen.
- Ook leren de leerlingen hoe ze als een echte deftige dame of heer de trap af moeten lopen.

3. Opdrachten met de eigen leerkracht (Handen I)

- De andere helft van de groep gaat onder begeleiding van de eigen leerkracht op het voorplein aan de slag met diverse opdrachten. Daarbij leven de leerlingen zich in in het personeel dat je kunt tegenkomen in een kasteel, zoals een tuinman, butler, gouvernante en koetsier.
- Halverwege de les wisselen de groepen.
- Tot slot maakt de leerkracht een foto van de hele klas met de barones. Daarna gaan de leerlingen weer terug naar school.

LES 3

reflectieles

60 min

Docent

Knutsel-
spullen
voor het
maken van
een
attribuut

Deze afsluitende les
wordt gegeven op school
door de docent.

Er wordt
teruggeblikt op
wat er is beleefd en
geleerd.

**WELKOM
OP HET
KASTEEL**

Lesonderdelen:

1. Reflectie: Blik terug met de leerlingen

Terug op school bespreekt de leerkracht met de leerlingen het museumbezoek. De leerkracht laat de leerlingen vertellen wat ze daar allemaal gezien en gehoord hebben. Vragen als: Hoe kon je nou aan die rijke mensen zien dat ze rijk waren? (Kleding, sieraden, kragen, knopen, schoenen, etc.)

2. Optionele verdiepingsopdracht

Na dit museumbezoek kan de leerkracht met de leerlingen de volgende additionele verdiepingsactiviteit doen in de klas.

Attribuut maken (Handen II)

De leerlingen gaan een attribuut maken wat rijkdom uitstraalt. Ze mogen verzinnen welk attribuut ze willen maken en van welk materiaal. Het kan een grote kraag zijn uit de Gouden Eeuw, maar ook een prachtig sieraad, een chique ring, gesp, diadeem, etc.

Materiaal

Gebruik voor deze activiteit kosteloos materiaal als basis. Kinderen kunnen naar eigen idee en inzicht wcrolletjes, flesdoppen, schroefdoppen, ijzerdraad, knutselpapier, aluminiumfolie en blikjes gebruiken om mooie gespen, spelden, kronen, kragen, etc. mee te maken. Ze kunnen bijvoorbeeld karton gebruiken om gespen uit te knippen, glitters gebruiken om daar op te plakken, folie om iets glimmend te maken en klei om sieraden van te maken.

Op de foto ter afsluiting

Nadat alle leerlingen iets moois gemaakt hebben gaan ze hiermee samen op de foto.

BIJLAGEN

bijlage 1

Gedragsregels

Wat mag wel en wat mag niet in een museum?

Niet rennen	Omdat dat gevaarlijk is voor jezelf, voor anderen en voor de kunstwerken.
Nergens aan zitten	Kunstwerken mogen niet vies worden of breken, dus... nergens aan zitten!
Bij elkaar blijven	Het museum heeft veel zalen; blijf bij elkaar om niet alleen verdwaald te raken.
Zachtjes en rustig praten en overleggen	Dan kunnen andere museumbezoekers ook ongestoord de kunstwerken bekijken.
Gebruik een onderlegger	Binnen gebruik je een onderlegger als je iets wil opschrijven of iets wil tekenen
Schrijf alleen met potlood op je werkblad	Met pennen kun je, per ongeluk, krassen maken in het museum; dat willen we niet.
Tassen en rugzakken in de garderobe	Alleen tassen die kleiner dan A3 formaat zijn mogen mee het museum in.
Niet eten en drinken in het museum	Dit geeft teveel rommel en stoort de andere bezoekers. Geen zelf meegebracht eten of drinken in/bij het museumcafé.
Fotograferen zonder flits	Foto's maken mag, maar zet de flitser uit!
Luister en gehoorzaam altijd de suppoosten!	Deze mensen moeten ervoor zorgen dat iedereen zich aan de regels houdt in het museum.
Kijk je ogen uit!	Neem rustig de tijd om alle kunstwerken te bekijken! Daar is het museum voor!

BIJLAGEN

leerlingenkopieerblad

MUSEUM
LES

Je bent nu in de beeldentuin van Museum de Fundatie

Jullie zijn uitgenodigd door de barones in Museum de Fundatie, Kasteel 't Nijenhuis, Heino. Wat gaan jullie daar doen?

- Jullie maken kennis met de barones van Museum de Fundatie, Kasteel 't Nijenhuis, Heino.
- Jullie leren van haar over arme en rijke mensen en hoe die vroeger leefden.
- Jullie zien mooie schilderijen in het kasteel.
- Jullie leren “deftig” traplopen!

Staatsieportret!

Ter afsluiting van de rondleiding door het kasteel met de barones, maken jullie nog een mooi staatsieportret: samen met de Barones! Plak de foto op de achterzijde van dit blad, en doe hem in je eigen *Mijn Kunstverzamelingmap*.

Evaluatie: Wat vond je van jullie bezoek aan de barones?

